

УДК 343.537

DOI <https://doi.org/10.32782/ln.2025.26.36>

Кузьменко А.С.

аспірант

Донецький державний університет внутрішніх справ

ORCID ID: 0009-0004-1534-0603

СПЕЦІАЛЬНО-КРИМІНОЛОГІЧНІ ЗАХОДИ ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У ТУРИСТИЧНІЙ СФЕРІ

Постановка проблеми. Сучасна туристична сфера є важливою складовою національної економіки, водночас характеризується високим рівнем соціальної мобільності, значним обігом фінансових ресурсів, активним використанням цифрових технологій та транскордонним характером діяльності. Таке поєднання чинників зумовлює підвищену криміногенну вразливість туристичної сфери, що виявляється у поширенні шахрайських схем, зловживань у сфері страхування, легалізації доходів, корупційних ризиків і тінізації ринку послуг.

Варто наголосити, що повномасштабна збройна агресія на початку 2022 року, спричинила глибоку дестабілізацію туристичної сфери, що проявилась у фізичному знищенні або пошкодженні туристичних об'єктів, тимчасовій окупації регіонів з високим туристичним потенціалом, зниженні мобільності населення та зростанні криміногенних ризиків. Таким чином, економічний і культурний розвиток України вимагає переходу від ситуативних заходів реагування до системної моделі запобігання кримінальним правопорушенням у туристичній сфері, що ґрунтується на принципах цифрової прозорості, міжвідомчої координації, кримінологічного аналізу та суспільного партнерства. Розбудова безпечної, прозорої й конкурентної туристичної ринку стане не лише індикатором ефективності післявоєнного відновлення, а й інстру-

ментом формування міжнародної довіри до України як до безпечної, відкритої та відповідальної держави в європейському просторі.

Відтак, потребує системного наукового обґрунтування й практичної реалізації комплекс спеціально-кримінологічних заходів, спрямованих на виявлення, нейтралізацію та усунення причин і умов учинення кримінальних правопорушень у цій сфері.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Наукові пошуки у галузі кримінології зумовлюють звернення до наукових доробків О.М. Бандурки, В.В. Василевича, В.В. Голіни, Б.М. Головіна, О.М. Джужі, А.П. Закалюка, О.М. Литвинова, Є.С. Назимка, Д.М. Тичини, В.І. Школьнікова та ін. Водночас, питання спеціально-кримінологічних заходів запобігання кримінальним правопорушенням у туристичній сфері в умовах воєнного часу і післявоєнної відбудови потребують додаткового поглибленого вивчення.

Виклад основного матеріалу. Запобігання кримінальним правопорушенням є багатокомпонентним і динамічним процесом, що потребує комплексного підходу, наукової обґрунтованості та високого рівня координації між усіма суб'єктами діяльності. Яку відзначають О. М. Бандурка та О. М. Литвинов, ефективність системи протидії злочинності значною мірою визначається здатністю держави забезпечувати безперервний моніторинг криміно-

генної ситуації, який включає збирання, узагальнення й аналітичну обробку інформації про тенденції, причини, умови та механізми вчинення правопорушень. Такий підхід створює передумови для раннього виявлення нових форм і способів злочинної діяльності, оцінювання ступеня їх суспільної небезпеки та своєчасного коригування стратегій запобігання [1, с. 99].

Як слушно зазначає В. В. Голіна, спеціально-кримінологічна діяльність реалізується державними органами, інститутами громадянського суспільства, професійними об'єднаннями та окремими громадянами, має комплексний характер і спрямована на виявлення, обмеження та нейтралізацію криміногенних процесів і явищ. Її зміст охоплює розробку теоретико-методологічних основ, практичних моделей і технологій превенції, що дозволяють своєчасно впливати на різні стадії злочинної поведінки – від формування мотивації до реалізації злочинного наміру, – забезпечуючи тим самим ефективне функціонування системи кримінологічної безпеки суспільства [2, с. 21].

Водночас, О. М. Джужа наголошує, що у широкому розумінні спеціально-кримінологічне запобігання злочинам охоплює цілеспрямовану організацію й реалізацію цього виду профілактичної діяльності як функції державної системи, забезпечення її взаємодії «по горизонталі» (між різними суб'єктами запобігання) та підпорядкування «по вертикалі» (у межах ієрархії органів управління), неухильне виконання управлінських рішень і коригування профілактичних заходів залежно від стану об'єкта впливу [3, с. 81].

Як підкреслює А. П. Закалюк, на відміну від інших форм запобігання, спеціально-кримінологічні заходи діють не лише після вчинення кримінального правопорушення, а й до його реалізації, формуючи тим самим активну систему раннього запобігання. Вони функціонують у сфері, яка лише частково врегульована правом, проте застосовують засоби, що мають виключно запобіжне значення, і нерідко

поєднуються з іншими видами профілактичного впливу, забезпечуючи їх наступність та взаємодоповнюваність у межах загальної стратегії протидії злочинності [4, с. 327].

З огляду на вищезазначені підходи, спеціально-кримінологічні заходи запобігання кримінальним правопорушенням у туристичній сфері становлять цілісну систему скоординованих дій державних, приватних і громадських інституцій, спрямованих не лише на своєчасне виявлення криміногенних ризиків, але й на їх нейтралізацію шляхом формування безпечного, прозорого та контрольованого середовища функціонування туристичного ринку. Вони покликані забезпечити баланс між економічною свободою підприємницької діяльності й належним рівнем кримінологічної безпеки, що досягається через реалізацію комплексу регуляторних, безпекових, правоохоронних і громадських заходів. Застосування такого системно-функціонального підходу сприяє підвищенню ефективності запобігання, формуванню аналітичної культури управління ризиками, зміцненню антикорупційної стійкості туристичного сектору, а також розвитку державно-приватного партнерства у сфері безпеки туризму.

Спеціально-кримінологічна діяльність здійснюється у вигляді:

а) *регуляторної діяльності* – забезпечення належного обліку, звітності, аудиту та інспекційних перевірок суб'єктів туристичного ринку, що дозволяє своєчасно виявляти відхилення від установлених правил, запобігати порушенням фінансової дисципліни та забезпечувати прозорість туристичних операцій.

Відповідно до ст. 6 Закону України «Про туризм», реалізація державної політики у галузі туризму є системною діяльністю, спрямованою на забезпечення сталого розвитку туристичної індустрії, підвищення її конкурентоспроможності та безпеки, а також інтеграцію України у світовий туристичний простір. Вона здійснюється через комплекс правових, організаційних, економічних і соціальних механізмів державного управління [5].

У сукупності такі заходи утворюють інституційно-нормативну основу реалізації державної туристичної політики, що покликана забезпечити збалансований розвиток галузі, підвищення її соціально-економічного значення та створення безпечного середовища для туристів і суб'єктів туристичного ринку.

Відповідно до Положення про Державне агентство розвитку туризму України, ДАРТ є центральним органом виконавчої влади, який забезпечує реалізацію державної політики у сфері туризму та курортів. У межах покладених завдань ДАРТ: узагальнює практику застосування законодавства, розробляє пропозиції щодо його вдосконалення, готує та погоджує проекти нормативно-правових актів; бере участь у діяльності міжнародних організацій, забезпечує виконання міжнародних зобов'язань України у сфері туризму; розробляє програми розвитку туризму і курортів, пропонує заходи з обліку туристичних ресурсів, їх раціонального використання й охорони; визначає кваліфікаційні вимоги до фахівців туристичного супроводу, бере участь у формуванні державних стандартів та сертифікації послуг; здійснює категоризацію об'єктів туристичної інфраструктури, веде державні кадастри природних територій курортів і лікувальних ресурсів; підвищує конкурентоспроможність туристичного ринку, сприяє інтеграції України до європейського туристичного простору, організовує інформаційно-аналітичні заходи; видає ліцензії на туроператорську діяльність, веде відповідні реєстри, здійснює державний нагляд і контроль за дотриманням ліцензійних умов; координує діяльність курортних закладів, забезпечує розвиток в'їзного та внутрішнього туризму, реалізацію державної інвестиційної політики у сфері туризму; здійснює заходи щодо запобігання корупції, кадрового добору, контролю за використанням державних коштів, збереження інформації з обмеженим доступом та мобілізаційної готовності [6].

Варто зазначити, що система державного контролю в галузі туризму виступає не лише

гарантом дотримання законодавства, але й елементом спеціально-кримінологічного запобігання, оскільки дозволяє своєчасно виявляти криміногенні ризики, запобігати виникненню правопорушень у туристичній сфері та формувати безпечний, відповідальний і конкурентний туристичний простір України.

б) *безпекової діяльності*, яка у сфері туризму є одним із ключових напрямів спеціально-кримінологічної превенції, що передбачає систематичний моніторинг, оцінку та прогнозування криміногенних ризиків, пов'язаних із функціонуванням туристичних підприємств, переміщенням фінансових потоків, організацією перевезень і розміщенням туристів, а також із діяльністю посередників та страхових структур. Її головна мета полягає у своєчасному виявленні потенційних загроз, оцінюванні їх впливу та реалізації оперативних превентивних заходів, що дозволяють мінімізувати наслідки криміногенних процесів для національної економіки та безпеки громадян.

Моніторинг ризиків у цій сфері охоплює збір, узагальнення й аналіз кримінологічної інформації про тенденції злочинності, латентні прояви туристичного шахрайства, зловживань у страхуванні, кіберзлочинів, нелегальної діяльності туроператорів, агентів і посередників [7].

Безпекова діяльність реалізується через інституційну інтеграцію інформаційних ресурсів різних державних органів – Національної поліції України, ДАРТ, Міністерства інфраструктури, Міністерства культури та інформаційної політики, Державної прикордонної служби, Державної податкової служби, Бюро економічної безпеки та фінансових моніторингових структур. Така міжвідомча взаємодія відповідає вимогам Європейського Союзу щодо ризик-орієнтованого управління безпекою у сфері послуг (Directive (EU) 2015/2302 of the European Parliament and of the Council on Package Travel and Linked Travel Arrangements [8]). Зазначена директива під-

креслює важливість системного аналізу ризиків і створення механізмів прозорості взаємодії між державними й приватними суб'єктами у сфері туризму.

Особливого значення набуває аналітичне прогнозування криміногенних тенденцій на основі застосування технологій штучного інтелекту, машинного навчання та автоматизованих систем аналітики даних. Такі методи дозволяють виявляти аномальні або підозрілі операції – зокрема, схеми фіктивного бронювання, багаторазові транзакції через неідентифіковані електронні гаманці, маніпуляції із страховими виплатами тощо. У цьому контексті заслуговують на увагу дослідження UNWTO «Tourism and Security: Managing Risk in the Digital Era» (2022) [9] та OECD «Preventing Fraud and Corruption in Tourism» (2021) [10], де наголошується, що впровадження цифрових аналітичних інструментів у туристичній сфері є базовою умовою формування системи превентивного управління ризиками.

в) *правоохоронної діяльності* – проведення запобіжних заходів уповноваженими правоохоронними й контролюючими органами на основі інформаційно-аналітичного забезпечення щодо проявів шахрайства, корупції й тінізації туристичних послуг, у тому числі шляхом здійснення оперативно-розшукових дій, фінансового моніторингу та міжнародного співробітництва у сфері боротьби з транснаціональними злочинними схемами;

Один із ключових напрямів спеціально-кримінологічного впливу в туристичній сфері полягає у виявленні та нейтралізації корупційних і шахрайських ризиків, пов'язаних із діяльністю туристичних компаній, готелів, транспортних і страхових суб'єктів. До ефективних інструментів такого впливу слід зарахувати:

- запровадження внутрішніх антикорупційних політик і процедур комплаєнсу у туристичних компаніях, готелях, турагенціях і страхових агентствах – як частини систем корпоративного управління, що фор-

мують стандарти доброчесної поведінки, вимагають регулярного аудиту та механізмів внутрішньої перевірки;

- публічна звітність туроператорів і турагентів через відкриті електронні платформи, аналогічні системі Prozorro чи подібним цифровим реєстрам, що забезпечують прозорість діяльності учасників ринку, дозволяють громадськості й контролюючим органам аналізувати їхні фінансові показники й легальність операцій (наприклад, система Prozorro як електронна платформа державних закупівель в Україні демонструє, що відкритість процедур значно зменшує корупційні ризики) [11];

- контроль за дотриманням ліцензійних умов та запровадження електронного аудиту туристичних операцій, що дає змогу аналізувати відповідність діяльності суб'єктів ринку встановленим стандартам, виявляти невідповідності чи зловживання на ранніх етапах, а також використовувати цифрові треки (лог-файли, транзакції) як доказову базу в разі правопорушень;

- зміцнення фінансової прозорості через обов'язкову ідентифікацію учасників угод, застосування безготівкових форм розрахунків (що мінімізує ризик «готівкових» схем), та декларування витрат туристичних агентів і контрагентів, зокрема у випадках державної підтримки або субсидій.

Крім того, важливою складовою є системна співпраця між правоохоронними та наглядовими органами – Національною поліцією, Бюро економічної безпеки, Державною аудиторською службою, антикорупційними інституціями – з метою своєчасного виявлення організованих схем фіктивного страхування, підроблених ваучерів, подвійного бронювання, використання «сірих» агентів чи офшорних посередників. Така співпраця повинна включати обмін інформацією, координацію оперативних заходів, спільні розслідування. У міжнародному контексті корисним є досвід держав, які впроваджують доброчесність і інституційну інтеграцію антикорупційних мереж, зокрема

через мережу ЄС проти корупції (EU Network Against Corruption) [12].

Інформаційно-аналітична діяльність відіграє ключову роль у запобіганні кримінальним правопорушенням у туристичній сфері, забезпечуючи систематичний підхід до збору, обробки та аналізу даних. Завдяки інтеграції наукових та аналітичних підходів, інформація проходить процес трансформації та об'єктивізації, що забезпечує її максимальну корисність. Таким чином, інформаційно-аналітична робота стає невід'ємним інструментом в кримінологічній діяльності [13].

У країнах Європейського Союзу та ОЕСР широкого поширення набула модель Intelligence Led Policing (ILP) – *«поліцейська діяльність, керована аналітикою»*, яка поступово стає базовим підходом і для забезпечення туристичної безпеки. Суть цієї моделі полягає у побудові запобіжної політики на основі аналітичного управління ризиками: здійсненні збору, оцінки, верифікації та інтеграції великих обсягів даних (Big Data), які надходять від різних суб'єктів – державних структур, туристичних операторів, банківських установ, страхових компаній, онлайн-платформ бронювання тощо [14]. Основою інформаційно-аналітичного забезпечення правоохоронної діяльності є кримінальний аналіз [15]. Сутність цього явища полягає у появі технологічних можливостей обробляти надвеликі масиви інформації з метою отримання якісно нових знань [16, с. 272].

Реалізація Intelligence Led Policing (ILP) щодо запобігання кримінальним правопорушенням у туристичній сфері передбачає: а) систематизацію та аналітичну обробку інформації з медіа, відкритих джерел і мережі Інтернет, яка прямо або опосередковано стосується діяльності туристичних операторів, страхових агентств і сервісів бронювання; б) отримання від компетентних органів, зокрема ДАРТ, аналітичних даних щодо фінансових потоків і ліцензованих учасників ринку; в) ініціювання спільних перевірок і аудитів туристичних компаній, у тому числі

новостворених суб'єктів, з метою виявлення фіктивних або ризикових структур; г) створення аналітичних програм кримінологічного призначення на базі штучного інтелекту, здатних здійснювати кримінальний аналіз, автоматизовану обробку фото- та відеоматеріалів, розвідку з відкритих джерел (OSINT) і аналіз великих масивів даних (Big Data) за допомогою технологій FACE Recognition, IoT та VideoAnalytics [17; 18]; д) використання спеціалізованого програмного забезпечення (PALANTIR, goAML, goCASE, goTRACE тощо) для фільтрації, структурування, систематизації та накопичення релевантної інформації; е) проведення цільових навчальних програм і тренінгів для працівників правоохоронних органів, аналітиків і експертів туристичної сфери з метою формування компетентностей у сфері кримінальної аналітики, фінансового моніторингу та цифрової безпеки.

Зазначені заходи становлять основу спеціально-кримінологічної стратегії протидії злочинності у туристичній сфері, орієнтованої на поєднання аналітичного, профілактичного й правоохоронного компонентів, що забезпечують раннє виявлення криміногенних ризиків, ефективну координацію суб'єктів протидії та підвищення стійкості туристичної індустрії до проявів тінізації, шахрайства й корупції.

г) *громадського контролю* є важливим елементом системи спеціально-кримінологічного запобігання кримінальним правопорушенням у сфері туризму, оскільки забезпечує зворотний зв'язок між державними інституціями, бізнесом і споживачами туристичних послуг, формує середовище доброчесності, прозорості та взаємної відповідальності.

Ключову роль у цьому процесі відіграє Туристична асоціація України (ТАУ) – недержавна інституція із завданнями участі у підготовці проектів законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань туризму та лобювання інтересів галузі; забезпечення захисту прав суб'єктів туристичної діяльно-

сті та туристів; популяризації та просування національного туристичного продукту на внутрішньому та міжнародному ринках послуг; формування позитивного іміджу України як туристичної держави; забезпечення раціонального використання та збереження природних та історико-культурних ресурсів туризму, у тому числі збереженню й захисту культурної спадщини України; налагодження співпраці з вітчизняними, зарубіжними та міжнародними туристичними організаціями, асоціаціями; організації наукових досліджень в сфері туризму; всебічне сприяння підготовці та підвищенню кваліфікації туристичних кадрів [19].

Висновки. Підсумовуючи, можна сказати, що спеціально-кримінологічні заходи спрямовані на недопущення вчинення кримінальних правопорушень у туристичній сфері з боку конкретних осіб або туристичних груп, їх виявлення на стадіях готування або замаху, усунення причин та створення умов, які унеможливають вчинення протиправних дій. Така кримінологічна діяльність здійснюється у вигляді: а) регуляторної діяльності – забезпечення належного обліку, звітності, аудиту та інспекційних перевірок суб'єктів туристичного ринку, що дозволяє своєчасно виявляти відхилення від уста-

новлених правил, запобігати порушенням фінансової дисципліни та забезпечувати прозорість туристичних операцій; б) безпекової діяльності – здійснення систематичного моніторингу, оцінки та прогнозування криміногенних ризиків, пов'язаних із функціонуванням туристичних підприємств, рухом фінансових потоків, організацією перевезень і розміщенням туристів, з метою своєчасного реагування на потенційні загрози; в) правоохоронної діяльності – проведення запобіжних заходів уповноваженими правоохоронними й контролюючими органами на основі інформаційно-аналітичного забезпечення щодо проявів шахрайства, корупції й тінізації туристичних послуг, у тому числі шляхом здійснення оперативно-розшукових дій, фінансового моніторингу та міжнародного співробітництва у сфері боротьби з транснаціональними злочинними схемами; г) громадського контролю – системної діяльності об'єднаних незалежних туристичних агентств, асоціацій і представників громадянського суспільства, спрямованої на забезпечення прозорості, етичності та безпеки туристичної діяльності через розроблення професійних стандартів, сертифікацію послуг, публічне висвітлення фактів недобросовісної поведінки на ринку.

Анотація

У статті здійснено системно-функціональний аналіз практичної реалізації спеціально-кримінологічних заходів запобігання кримінальним правопорушенням у туристичній сфері, що охоплює чотири ключові напрями діяльності: регуляторний, безпековий, правоохоронний та громадський. У межах регуляторної діяльності розглянуто забезпечення належного обліку, звітності, аудиту та інспекційних перевірок суб'єктів туристичного ринку як інструментів мінімізації криміногенних ризиків. Безпековий аспект включає систематичний моніторинг, оцінку й прогнозування криміногенних факторів, що впливають на функціонування туристичної індустрії. Правоохоронна складова визначена через комплекс запобіжних заходів, які здійснюються уповноваженими правоохоронними та контролюючими органами на основі інформаційно-аналітичного забезпечення щодо проявів шахрайства, корупції та тінізації туристичних послуг. Окрему увагу приділено ролі громадського контролю, що реалізується через діяльність незалежних туристичних асоціацій, агентств і громадських організацій, спрямовану на забезпечення прозорості, етичності та безпеки туристичної діяльності.

Науково обґрунтовано доцільність упровадження моделі безпекової діяльності, керованої аналітикою, як стратегічного інструменту спеціально-кримінологічного запобігання кримі-

нальним правопорушенням у туристичній сфері. Зазначена модель передбачає формування інтегрованої системи інформаційно-аналітичного забезпечення, що базується на туристичному економіко-правовому аналізі, використанні методів кримінального аналізу в реальних умовах практичної діяльності, визначенні та оцінюванні індикаторів ризиків. Її реалізація спрямована на прогнозування та нейтралізацію криміногенних загроз, запобігання протиправним діям і підвищення ефективності управлінських рішень у сфері туристичної безпеки.

Ключові слова: туризм, туристична сфера, кримінальне правопорушення, шахрайство, запобігання, інформаційно-аналітичне забезпечення, кримінологічна безпека.

Kuzmenko A.S. Special criminological measures to prevent criminal offenses in the tourism sector

Summary

The article carries out a systemic and functional analysis of the practical implementation of special criminological measures to prevent criminal offenses in the tourism sector, which covers four key areas of activity: regulatory, security, law enforcement and public. Within the framework of regulatory activities, the provision of proper accounting, reporting, auditing and inspection checks of tourism market entities as tools for minimizing criminogenic risks is considered. The security aspect includes systematic monitoring, assessment and forecasting of criminogenic factors that affect the functioning of the tourism industry. The law enforcement component is defined through a set of preventive measures that are carried out by authorized law enforcement and supervisory bodies on the basis of information and analytical support regarding manifestations of fraud, corruption and shadowing of tourism services. Special attention is paid to the role of public control, which is implemented through the activities of independent tourist associations, agencies and public organizations aimed at ensuring transparency, ethics and safety of tourist activities.

The feasibility of implementing a model of security activities guided by analytics as a strategic tool for specifically criminological prevention of criminal offenses in the tourism sector is scientifically substantiated. The specified model provides for the formation of an integrated system of information and analytical support based on tourism economic and legal analysis, the use of criminal analysis methods in real conditions of practical activity, the identification and assessment of risk indicators. Its implementation is aimed at predicting and neutralizing criminogenic threats, preventing illegal actions and increasing the efficiency of management decisions in the field of tourist security.

Key words: tourism, tourism, criminal offense, fraud, prevention, information and analytical support, criminological security.

Список використаних джерел:

1. Бандурка О. М., Литвинов О. М. Поняття і зміст спеціально-кримінологічного запобігання злочинам. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2016. № 2 (13). С. 98–108.
2. Голіна В. В. Запобігання злочинності (теорія і практика): навч. посіб. Харків: Нац. юрид. акад. України імені Ярослава Мудрого, 2011. 120 с.
3. Кримінологія: навч. посібник / О. М. Джужа, В. В. Василевич, О. Г. Колб та ін.; за заг. ред. О. М. Джужі. Київ: Атіка, 2009. 312 с.
4. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: у 3 кн. Київ: Вид. Дім «Ін Юре», 2007. Кн. 1: Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. 424 с.
5. Про туризм: Закон України від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text>

6. Положення про Державне агентство розвитку туризму України: постанова Кабінету Міністрів України від 24.12.2019 р. № 1162. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1162-2019-%D0%BF#Text>
7. Собкович О. В., Тичина Д.М. Запобігання кримінальним правопорушенням у сфері страхування в Україні. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2021. № 2 (119). С. 43–50.
8. Directive (EU) 2015/2302 of the European Parliament and of the Council on Package Travel and Linked Travel Arrangements. *EUR-Lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2015/2302/oj/eng>
9. UNWTO. *Tourism and Security: Managing Risk in the Digital Era*. Madrid: World Tourism Organization, 2022. URL: <https://www.untourism.int/unwto-2022-a-year-review>
10. OECD. *Preventing Fraud and Corruption in Tourism*. Paris: OECD Publishing, 2021. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2024/07/corruption-and-fraud-in-crises_8e7dfb36/f38694a5-en.pdf
11. Kelman S. Overcoming Corruption and War -- Lessons from Ukraine's ProZorro Procurement System. *NCMA Contract Management Magazine*. 2022. URL: https://www.hks.harvard.edu/publications/overcoming-corruption-and-war-lessons-ukraines-prozorro-procurement-system?utm_source=chatgpt.com
12. EU network against corruption. *European Commission*. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/democracy-eu-citizenship-anti-corruption/anti-corruption/eu-network-against-corruption_en?utm_source=chatgpt.com
13. Єсімов С. С. Інформаційно-аналітична діяльність МВС України як об'єкт правового регулювання. *Науковий вісник Львівського державного університету*. 2017. № 1. С. 185–188.
14. Вітюк І.А. Європейські стандарти запобігання злочинності у сфері економіки: дис... докт. філос. : 081 – «Право». К., 2023. 230 с.
15. Школьніков В. І. Використання методу кримінального аналізу для протидії організованим злочинності. *Часопис Київського університету права*. 2017. № 1. С. 300–303.
16. Ferguson A. *The rise of big data Policing: Surveillance, Race, and the Future of Law Enforcement*. New York University Press. 2017. P. 272.
17. Пошук кримінально значимої інформації в мережі Інтернет : метод. рек. / Тарасенко О. С., Федоренко О. А., Стрільців О. М. та ін. ; за ред. Ю. Ю. Орлова. К. : Нац. акад. внутр. справ, 2020. 100 с.
18. Торбас О. О. OSINT при розслідуванні кримінальних правопорушень : підручник. Одеса : «Юридика», 2024. 180 с.
19. Туристична асоціація України. URL: <https://www.tau.org.ua/pages/%D0%BD%D0%B0%D0%BF%D1%80%D1%8F%D0%BC%D0%B8-%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96.html>

Дата надходження статті: 07.08.2025

Дата прийняття статті: 18.08.2025

Опубліковано: 29.09.2025